

בית הכנסת ברחוב אלדרידג' פנינה בניו יורק

הכנסת גם שימש מרכז קליטה ומרכז קהילתי לגל המהגרים היהודים ממזרח אירופה לאמריקה בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20.

בשנות ה-30 של המאה ה-20 החל בית הכנסת להצטמצם בשל מעבר של חלק מחברי הקהילה לאזורים אחרים בניו יורק ובארה"ב. בשל הגבלת מכסת ההגירה ב-1924, פחת מספר המהגרים ובשל השפל הכלכלי הגדול, גם היכולת הכלכלית של חברי הקהילה פחתה. השימוש בקומתו השנייה פחת ולבסוף הועברה הפעילות לבית המדרש בקומת המרתף. ההיכל נותר נטוש וריק.

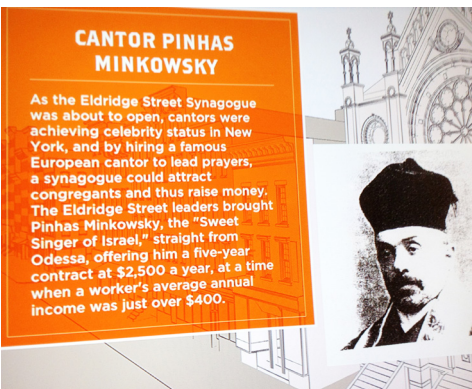
בשנת 1986 הוקם ארגון "פרויקט רחוב אלדרידג'" במטרה לשקם את המבנה ולחדש את פעילותו הקהילתית. בשנת 2007 הסתיים תהליך השיקום בעלות של 20 מיליון דולר, והמקום נפתח לקהל הרחב. כיום ממשיכה קהילת 'עדת ישרון' לקיים תפילות 'מעריב' כל יום, בשבתות ובחגים.

בלכתנו לעבר המוזיאון-בית הכנסת, לא ראינו שום סממן יהודי. לפתע בין כל הפגודות והכרות בסינית, היתמר מבנה בית הכנסת בכל הדור. נפעמים נכנסנו אל בית הכנסת. בקומה הראשונה, גילינו בית מדרש שמשמש כמקום תפילה. עלינו לקומה השנייה, ו-'זואו', התרשמנו מההיכל המפואר, המעוט בקשתות, עמודים וחלונות זכוכית מגוננת שעוצבו על ידי האומנים קיקי סמית ודבורה גנס ומהסגנונות הארכיטקטוניים השונים: מורי, גותי ורומנסקי. במקום תערוכה מרתקת המספרת על חיי היהודים בשנותיהם הראשונות בניו יורק.

כרוה אחת מספרת כי כדי למושב מתפללים לבית הכנסת ולגייס כספים עבורו, הביאו חזנים ידועי שם ממזרח אירופה,

כמו החזן פינחס מינקובסקי. על הקשר עם העולם הישן לומדים מכרוה המבשרת על בואו של הגאון ר' פרץ יגל מסלונים. כרוה אחרת מספרת על בניית מקווה כשר על ידי גיטל נטלון, ברחוב אלן 5, ממש בפינת רחוב אלדרידג'. רק במעט דירות היו חדרי אמבטיה, וכך יכלו תושבי הלואר איסט סייד להשתמש בשירותי בית המרחץ.

וכך עוברים אנו בתערוכה ולומדים על החיים שפעמו כאן בשכונה, שכל כך מזוהה עם ההגירה היהודית לארה"ב:

ה'לואר איסט סייד'.

לנוסעים לניו יורק, מומלץ מאוד לא לפסוח על מקום זה, שבנוסף להצגת ההיסטוריה של יהדות ארה"ב, מקיים פעילות תרבותית יהודית לאורך כל השנה.

לתגובות, הערות ושאלות: דבורה מן, מנהלת 'בעקבות קהילות ישראל' mdvora@013.net בקרו בגוגל: wjcc בעקבות קהילות ישראל

דבורה מן

ניו יורק היא לא רק מגדלי טראמפ, השדירה החמישית, האו"ם ואפילו רחוב היהלומים, רחוב 47, בו רוב בעלי החנויות יהודים. אם תדרים במנהטן, ותגיע ל Lower East Side, תוכל לגעת בהיסטוריה של ראשוני המהגרים היהודיים לניו יורק. ההגירה של היהודים לארה"ב הגיעה לשיאה בשנים 1881-1914, אז היגרו לארה"ב למעלה משני מיליון יהודים בעקבות פרעות ה'סופות בנגב' ו'פוגרום קייסינג'. רוב המהגרים התיישבו בערים הגדולות - ניו יורק, פילדלפיה ושיקגו - בשכונות עוני. אחת מהן, שכונה טיפוסית, הייתה ה Lower East Side. רוב תושבי השכונה היו יהודים וחיו בתנאים קשים. הרחוב המפורסם, רחוב הסטר, שעל שמו נקרא הסרט Hester Street, הוא הרחוב שבו שקקו חיים יהודיים אותנטיים, וכאן עבר ה'שוק' של השטעטל אל ניו יורק רבתי.

עד לפני כמה שנים עדיין יכולת לחוש בהווי היהודי בשכונה: חביות החמוצים ברחובות, מסעדות ה'פועלים', חנויות היהודים בכל פינה. שפת היידיש נשמעה והכתובות ביידיש התנוססו במקומות רבים. היום אין זכר לכך, השכונה הפכה להיות סינית.

אך אם תלך לרחוב קטן, רחוב אלדרידג', תגלה פנינה, אוצר ארכיטקטוני והיסטורי. בית הכנסת ברחוב אלדרידג' שעבר תהליך שיקום, נפתח לקהל הרחב תחת השם "המוזיאון ברחוב אלדרידג'". זהו אחד מבתי הכנסת

בתוך

רובע סיני בן
ימינו מסתתר
אוצר של חיי
קהילה יהודיים

העתיקים ביותר בארה"ב, שהוקם ב-1887. אלפים השתתפו בתפילות בבית הכנסת במהלך השנים עד לשנת 1920. בימים הנוראים הציבה משטרת ניו יורק שוטרים ברחובות לווסת את המוונים שנהרו למקום. בית